VNS 15/2022 vp
Eduskunnan ympäristövaliokunta 18.1.2023

Ympäristöministeriö
Rakennetun ympäristön osasto
Ympäristöneuvos Antti Irjala

VNS 15/2022 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030

Valtioneuvoston selonteossa esitetään kansallinen suunnitelma siitä, miten Suomi varautuu ja sopeutuu muuttuvan ilmaston vaikutuksiin vuosina 2023-2030. Kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelma on osa ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää. Aiemmat kansalliset sopeutumissuunnitelmat ja -strategiat ovat vuosilta 2005 ja 2014. Ympäristöhallinnon ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelmat on laadittu vuosina 2008, 2011 ja 2016. Toimintaohjelman arviointi laadittiin vuonna 2020. Ympäristöministeriön hallinnonalalla ilmastonmuutokseen sopeutuminen kohdistuu luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, alueidenkäyttöön, rakentamiseen ja rakennuksiin sekä ympäristön- ja vesiensuojeluun.

Rakennettua ympäristöä koskevat päätökset vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen, koska infrastruktuuri muuttuu hitaasti. Maankäyttö ja rakennuslain mukaiset valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat ohjanneet ilmastonmuutokseen varautumiseen vuodesta 2008. Viimeisin valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista tehtiin 14.12.2017. Maankäyttö- ja rakennuslaki sisältää lisäksi erikseen hulevesiä koskevat erityiset säännökset (MRL 13 a luku). Alueidenkäytön ja rakentamisen osalta sopeutumista koskevia toimia ovat lisäksi olleet rakentamisen mitoitussäitä ja muuttuvaa ilmastoa koskevat hankkeet, ilmastotavoitteita edistävän kaavoituksen ja hulevesien hallintaa koskevat oppaat sekä selvitys meriveden noususkenaarioista ja alimpia rakentamiskorkeuksia koskevat suositukset. Selonteon mukaisesti on rakennetun ympäristön osalta lainsäädännön kehittämisessä jatkossa tarpeen kehittää erityisesti kaavojen sisältövaatimuksia koskevia säännöksiä, kaavojen vaikutusten arviointia sekä rakentamista koskevia teknisiä vaatimuksia.

Ilmastonmuutoksen vaikutukset ovat Suomen luonnossa jo näkyviä. Ilmastonmuutoksen aiheuttama uhka luonnon monimuotoisuuden säilymiselle tulee ottaa huomioon paitsi suojelualueverkoston kehittämisessä ja hoidossa, myös muualla alueiden ja luonnonvarojen käytön yhteydessä. Monimuotoinen luonto on sekä vastustus- että palautumiskykyisempi, mikä on tärkeää tunnistaa ja huomioida ääriolosuhteiden ja erilaisten tuhonaiheuttajien yleistyessä.

Luonnonsuojelualueverkoston merkitys luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen ylläpitäjänä korostuu edelleen ilmaston muuttuessa. Tavoitteena on, että ilmastonmuutoksen vaikutukset tunnetaan ja niihin sopeudutaan niin, että luonnon monimuotoisuuden väheneminen voidaan pysäyttää. Sopeutuminen on riippuvainen muiden luonnon monimuotoisuutta koskevien toimenpiteiden etenemistä.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö, hoito ja suojelu mahdollistavat yhteiskunnan toiminnan myös tulevaisuudessa. EU:n sopeutumisstrategian tavoitteena on luontopohjaisten ratkaisujen edistäminen. Suomessa on hyvät edellytykset luontopohjaisten ratkaisujen hyödyntämiselle muun muassa alueidenkäytössä, rakennetun ympäristön hulevesien hallinnassa sekä maa- ja metsätalouden vesienhallinnassa. Selonteon mukaisesti muun muassa kehitetään ja jalkautetaan valuma-aluekohtaisen suunnittelun toimintamalli, joka sisältää maa- ja metsätalouden sekä rakennettujen alueiden vesienhallinnan tarpeiden yhteensovittamisen.

Hillintä- ja sopeutumispolitiikan kytkentöjen ja yhtenäisten ilmastotoimien osalta on hyvä huomata, että ilmastonmuutokseen sopeutumisen konkreettiset toimet ja tarpeet ovat hyvin moninaisia. Ilmastonmuutokseen sopeutumisessa on keskeistä jatkaa edelleen sen sisällyttämistä osaksi tavanomaista suunnittelua ja päätöksentekoa.

Ympäristöministeriö katsoo valtioneuvoston selonteon kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030 vastaavan sille asetettuun tavoitteiseen. Luonnon monimuotoisuuden osalta ympäristöministeriö haluaa kiinnittää huomiota sen riippuvuuteen muiden luonnon monimuotoisuutta koskevien toimenpiteiden edistymisestä.